

RAAD VAN TOEZICHT VERZEKERINGEN

UITSpraak Nr. 2001/34 WA

in de klacht nr. 127.00

ingediend door:

hierna te noemen 'klager',

tegen:

hierna te noemen 'verzekeraar'.

De Raad van Toezicht Verzekeringen heeft kennis genomen van de schriftelijke klacht, alsmede van het daartegen door verzekeraar gevoerde schriftelijke verweer. De Raad heeft aanleiding gevonden, alvorens uitspraak te doen, verzekeraar in een zitting van de Raad te horen.

Voor zover voor de beoordeling van de klacht van belang, is het navolgende gebleken.

Inleiding

NN (hierna verder verzekerde te noemen) heeft bij verzekeraar een aansprakelijkheidsverzekering voor particulieren gesloten. Verzekerde is veroordeeld voor het plegen van het misdrijf van artikel 245, lid 1 van het Wetboek van Strafrecht (gemeenschap met iemand tussen de 12 en 16 jaar) met de dochter van klager. Verzekerde is tevens veroordeeld tot vergoeding van door de dochter van klager geleden materiële en immateriële schade tot een bedrag van f 8.732,05. Verzekerde heeft dit bedrag aan klager betaald. Verzekeraar heeft geweigerd dekking te verlenen voor schade die de dochter van klager in de toekomst zal lijden. De verzekeringsvoorwaarden luiden voor zover hier van belang:

Artikel 21. Hoedanigheid

- 21.1 Verzekerd is de aansprakelijkheid van verzekerde als particulier.
- 21.2 Niet verzekerd is de aansprakelijkheid die verband houdt met het uitoefenen van een (neven-)bedrijf of (neven-)beroep (...).

2001/34 WA

Artikel 24. Uitsluitingen

Niet verzekerd is de aansprakelijkheid:

24.1 opzet

voor schade die voor verzekerde het beoogde of zekere gevolg is van zijn handelen of nalaten (...).

De klacht

Verzekerde was een dertigjarige stagiair op de door de dochter van klager gevolgde basisschool. Het seksuele misbruik vond plaats in de periode van 1997 tot 1999. Verzekerde heeft op verzoek van klager een 'Verklaring van Overdracht' getekend, waarmee hij de vordering die hij uit hoofde van de verzekeringsovereenkomst op verzekeraar heeft, aan klager heeft overgedragen. Verzekeraar heeft beweerd dat er geen dekking is en zich daarbij beroepen op een aantal stellingen die hierna zullen worden vermeld, gevolgd door de reactie van klager:

- De meldingsplicht is niet stipt nagekomen door verzekerde.

Verzekeraars hebben met een beroep op de opzetclausule consequent tot begin 1999 een strikt afhoudend beleid gevoerd met betrekking tot dekking van schade die het gevolg is van seksueel misbruik. Het had weinig zin een schade te melden waarvan bij voorbaat (in ieder geval tot eind 1998) dekking werd afgewezen. In 1999 werd het begrip 'opzet' anders uitgelegd door de Hoge Raad.

- Er is geen sprake van handelen in de verzekerde hoedanigheid, omdat de aansprakelijkheid nauw verband houdt met het uitoefenen van het beroep van verzekerde.

Verzekerde heeft de dochter van klager op de basisschool leren kennen. De eerste seksuele contacten met haar begonnen tijdens het laatste schoolkamp. Daarna verliet zij de basisschool en was er geen feitelijke leraar-leerling verhouding meer. Het feit dat het contact ontstond toen verzekerde nog wel leraar was, staat dekking niet in de weg.

- Het is een feit van algemene bekendheid dat seksueel misbruik tot ernstige psychische schade kan leiden.

Dit criterium is niet relevant voor de vraag of er dekking is. Indien bijvoorbeeld met gebalde vuist wordt geslagen en een kniestoot wordt gegeven en met geschoeide voet tegen het hoofd wordt getrapt is voor iedereen duidelijk dat dit handelen schade oplevert. Niettemin heeft de Hoge Raad in november 1998 geoordeeld dat deze feiten gedekt zijn.

- Bij opzet is dekking uitgesloten.

Verzekeraar mag alleen dekking weigeren als de opzet is gericht op de ontstane schade. De opzet van verzekerde was gericht op de bevrediging van eigen lustgevoelens. Het seksueel misbruik was niet bedoeld om schade te veroorzaken.

- De verzekering tegen gevolgen van seksueel misbruik is in strijd met de openbare orde en goede zeden.

Een door verzekeraar aangehaald arrest van de Hoge Raad uit 1975 waarin dit aspect aan de orde komt, geeft geen grond voor deze conclusie.

- Het jarenlang plegen van ontucht is geen 'impulsieve en eenmalige daad'.

Juist is dat verzekerde meermalen ontucht pleegde. Volgens klager is het echter de vraag of niet iedere keer sprake is van impulsiviteit.

2001/34 WA

- Verzekerde heeft zich willens en wetens blootgesteld aan de aanmerkelijke kans dat de dochter van klager schade zou oplopen. Hij kan niet te goeder trouw aanspraak maken op dekking onder de onderhavige verzekering. Het gaat om de door de Hoge Raad in zijn arrest van 6 november 1998, NJ 1999, 220 beoordeelde vraag 'of deze handelingen tot het zekere gevolg zouden leiden dat het letsel als het onderhavige zou ontstaan'. Verzekeraar zal dit niet kunnen bewijzen.

Het belang van klager om vast te stellen dat verzekeraar wel dekking moet verlenen is vooral gelegen in de schade die in de toekomst zeker zal ontstaan, maar waarvan de omvang nog onzeker is. Zo is er scholingsachterstand ontstaan; de dochter van klager zat op de Havo en is teruggegaan naar de Mavo. Onduidelijk is hoe haar schoolcarrière verder zal verlopen. Zij is nog steeds in therapie en zal dat nog wel blijven. Klager biedt geen verhaal. De vergoeding van de schade zal dus langs een andere weg moeten komen.

Het standpunt van verzekeraar

Het meest principiële verweer heeft betrekking op de toepasselijkheid van de opzetclausule. Artikel 24.1 van de verzekeringsvoorwaarden bevat de volgende uitsluiting: "Niet verzekerd is de aansprakelijkheid voor schade die voor verzekerde het beoogde of zekere gevolg is van zijn handelen of nalaten." Dit is de standaard uitsluiting die als gevolg van een aanbeveling van de Studiecommissie Opzet uit 1980 door verzekeraars algemeen in de voorwaarden van hun aansprakelijkheidsverzekeringen is opgenomen. Verzekeraar is van mening dat de aan de dochter van klager toegebrachte schade voor verzekerde het zekere gevolg van zijn handelen was. Klager stelt dat verzekeraar alleen dekking mag weigeren als de opzet van de dader is gericht op de ontstane schade. Dit is zowel gezien de bewoordingen van de opzetclausule als de hierna aan te halen jurisprudentie evident onjuist. Er is evenmin verzekeringsdekking als het handelen van de dader niet is gericht op het toebrengen van schade aan zijn slachtoffer, maar hij zich wel ervan bewust is dat die schade zal ontstaan en hij deze gevolgen op de koop toeneemt.

In het door (de advocaat van) klager genoemde arrest van de Hoge Raad van 6 november 1998, NJ 1999, 220 is onder meer overwogen: "Een in de voorwaarden van een aansprakelijkheidsverzekering als de onderhavige opgenomen bepaling als de opzetclausule heeft in een geval waarin een verzekerde letsel heeft toegebracht geen verdere strekking dan van dekking uit te sluiten de aansprakelijkheid van een verzekerde die het in feite toegebrachte letsel heeft beoogd of zich ervan bewust was dat dit letsel het gevolg zou zijn van zijn handelen." De Hoge Raad acht de achterliggende bedoeling van een verzekeraar niet relevant en is kennelijk van oordeel dat een verzekeraar zich alleen met vrucht op de uitsluiting kan beroepen als de gedragingen van de verzekerde onder de bewoordingen van de clausule vallen. Verzekeraar komt daarom terug van zijn aanvankelijke standpunt dat een verzekering tegen de gevolgen van seksueel misbruik nietig is.

Uit de hiervoor weergegeven overweging van de Hoge Raad blijkt dat opzet als zekerheidsbewustzijn dient te worden gesubjectieerd. Klager constateert dat algemene bekendheid met het feit dat seksueel misbruik tot psychische schade

2001/34 WA

kan leiden niet voldoende is. Klager gaat niet in op de stelling van verzekeraar dat de onderhavige verzekerde zulks wel heel goed kon weten. Volgens verzekeraar is de bijzondere kennis van de verzekerde nu juist een van de meest relevante aspecten. Het door verzekerde gepleegde misbruik vond plaats in de periode van mei 1997 tot april 1999. Aan het begin van deze periode was verzekerde reeds ver gevorderd met zijn studie aan de Pabo, want hij studeerde in juni 1998 af. Tijdens deze studie moet verzekerde kennis hebben genomen van de gevolgen van het misbruik van kinderen, met name in het psychische vlak. Een subjectieve interpretatie leidt dus bij iemand met de achtergrond van verzekerde veel eerder tot het aannemen van opzet als zekerheidsbewustzijn.

Verzekeraar meent voorts wel degelijk te kunnen bewijzen dat de gepleegde handelingen tot het letsel als het onderhavige zouden leiden. De Hoge Raad heeft in het hiervoor genoemde arrest nog overwogen: 'Overigens verdient nog aantekening dat de rechter onder omstandigheden uit de gedragingen van de verzekerde kan afleiden dat deze het letsel heeft beoogd of zich ervan bewust was dat dit letsel het gevolg van zijn handelen zou zijn'. Verzekerde is strafrechtelijk veroordeeld wegens het plegen van het misdrijf van artikel 245, lid 1 van het Wetboek van Strafrecht. Weliswaar behoeft bij dit misdrijf de opzet niet gericht te zijn op de jeugdige leeftijd van het slachtoffer, maar verzekerde kende in dit geval de leeftijd van de dochter van klager en heeft in een proces-verbaal van de politie verklaard dat hij belangstelling had voor meisjes in de leeftijd van 11 tot 14 jaar en door hen sexueel opgewonden raakte. Aangenomen mag derhalve worden dat de opzet van verzekerde zich mede op de jeugdige leeftijd richtte. Bij een kind is schade als gevolg van sexueel misbruik normalerwijze te verwachten en valt het zekerheidsbewustzijn over de gevolgen, zoals eerder betoogd, bij verzekerde des te eerder aan te nemen. Verzekerde heeft nog wel verklaard dat de dochter van klager aanleiding zou hebben gegeven, maar dit welhaast obligate verweer van daders van zedenmisdrijven kan worden gepasseerd. De pedagogische opleiding van verzekerde houdt ook in dat hem is geleerd hoe afstand moet worden bewaard bij kinderverliefdheden.

Klager lijkt ervan uit te gaan dat met het arrest van de Hoge Raad van 1998 alle vragen rond de opzetclausule zijn beantwoord en dat een zekerheidsbewustzijn bij de dader nooit kan worden bewezen, zodat een aansprakelijkheidsverzekeraar altijd moet opkomen voor de gevolgen als zijn verzekerde zich schuldig maakt aan opzettelijk geweld of sexueel misbruik. De literatuur en een (ongepubliceerd) arrest van het hof te Den Haag leren anders. Verzekeraar meent in de onderhavige zaak voldoende argumenten te kunnen aandragen om steekhoudend te betogen dat een zekerheidsbewustzijn bij verzekerde moet worden aangenomen en dat daarom de opzetclausule van toepassing is. In de tweede plaats heeft het verweer van verzekeraar betrekking op de verzekerde hoedanigheid. Het komt verzekeraar voor dat als de eerste sexuele contacten hebben plaatsgevonden in een bepaalde hoedanigheid, die hoedanigheid verder bepalend is. In aansprakelijkheidskwesies is meermalen geoordeeld dat ook een buiten diensttijd gepleegd misdrijf moet worden geacht met het werk in verband te staan als de gelegenheid tot beraming van het misdrijf in diensttijd is ontstaan. Als de aansprakelijkheid in dit soort zaken wordt gekoppeld aan het beroep lijkt het verzekeraar logisch dat de hoedanigheid waarin de onrechtmatige daad wordt gepleegd, volgens het zelfde criterium wordt beoordeeld. De stelling van klager dat de status van leraar een strafverzwarende omstandigheid is maar dekking niet in de weg staat, kan verzekeraar niet volgen.

2001/34 WA

De strafrechter heeft bij de motivering van de sancties extra laten meewegen dat verzekerde leraar was van de dochter van klager, hetgeen naar de mening van verzekeraar juist aantoont dat de aansprakelijkheid van verzekerde verband houdt met het beroep van leraar. Verzekeraar wil niet voorbijgaan aan het feit dat verzekerde nog geen leraar was, maar een gevorderde stagiair. Ook de omstandigheid dat de stage een verplichte voorbereiding op het later uit te oefenen beroep is maakt dat verzekeraar zich redelijkerwijs op het standpunt kan stellen dat er geen dekking is gezien de verzekerde hoedanigheid.

Tenslotte is niet voldaan aan de voorwaarde van artikel 25.1 van de verzekeringsvoorwaarden dat binnen drie maal 24 uur verzekeraar op de hoogte moet worden gesteld van elke gebeurtenis die tot een verplichting tot schadevergoeding kan leiden. Voorzover verzekeraar thans kan overzien is hij door de evident te late melding niet in zijn belangen geschaad en zal hij voorsnog geen beroep doen op deze uitsluitingsgrond.

Het commentaar van klager

Naar aanleiding van het verweer van verzekeraar heeft klager de klacht gehandhaafd en nog het volgende aangevoerd. Klager is het eens met de stelling van verzekeraar dat opzet als zekerheidsbewustzijn dient te worden gesubjectieerd. Het door de Hoge Raad in zijn arrest van 1998 gegeven criterium, toegepast op de onderhavige zaak, betekent dat de opzetclausule slechts dan van toepassing is indien verzekerde met zijn seksuele activiteiten beoogde de dochter van klager zodanig psychisch letsel toe te brengen dat zij - onder meer - ernstige gedragsstoornissen kreeg, depressief werd, problemen kreeg met leeftijdgenoten en aan de drugs raakte. Zij moest langdurig in therapie en kon het op de Havo niet meer bolwerken. Slechts wanneer verzekerde met zijn seksuele gedrag jegens de dochter deze concrete gevolgen beoogde, is voldaan aan het criterium van de Hoge Raad en kan verzekeraar dekking weigeren. De gedragingen van verzekerde tonen aan dat hij zich niet bewust was van de schade die zijn handelen kon toebrengen aan een meisje op wie hij erg gesteld was.

Het overleg met verzekeraar

In het overleg met de Raad heeft verzekeraar zijn standpunten nader toegelicht.

Het oordeel van de Raad

1. De klacht houdt in dat verzekeraar ten onrechte niet bereid is dekking te verlenen voor de schade die de dochter van klager in de toekomst nog zal lijden als gevolg van het handelen waarvoor verzekerde door de strafrechter is veroordeeld. Verzekeraar heeft zich daartoe beroepen op de uitsluitingen zoals vermeld in de onder Inleiding geciteerde artikelen 21.2 (hoedanigheid) en 24.1 (opzet).
2. Uit het aan de Raad overgelegde verkorte strafvonnis van de rechtbank blijkt dat verzekerde als leraar in opleiding in de zomer van 1997 de dochter van klager, die toen nog leerling was van de basisschool waar verzekerde zijn stage liep, seksueel heeft benaderd en een seksuele relatie met haar heeft opgebouwd. In de straf-motivering heeft de rechtbank in aanmerking genomen dat verzekerde misbruik heeft gemaakt van zijn overwicht en op grove wijze inbreuk heeft gemaakt op de afstand die een leraar, zeker in

2001/34 Mo

lichamelijk opzicht, vanuit zijn professie ten opzichte van leerlingen te allen tijde in acht moet nemen. Het standpunt van verzekeraar dat verzekerde niet als particulier, maar bij het uitoefenen van zijn beroep als aankomend leraar aan de dochter van klager schade heeft toegebracht, acht de Raad op grond hiervan verdedigbaar. De omstandigheid dat verzekerde ook nog sexuele contacten met de dochter van klager heeft gehad toen zij geen leerling meer was aan de school waar verzekerde werkzaam was, noopt niet tot een ander oordeel.

3. De conclusie moet luiden dat verzekeraar door op grond van het onder 2. vermelde standpunt geen dekking te verlenen voor schade die de dochter van klager in de toekomst zal lijden, de goede naam van het verzekeringsbedrijf niet heeft geschaad, zodat de klacht ongegrond is. Het beroep op de opzetclausule behoeft geen behandeling.

De beslissing

De Raad verklaart de klacht ongegrond.

Aldus is beslist op 11 juni 2001 door Mr. M.M. Mendel, voorzitter, Mr. D.H. Beukenhorst, Drs. C.W.L. de Bouter, Mr. R. Cleton en Mr. E.M. Dil-Stork, leden van de Raad, in tegenwoordigheid van Mr. C.A.M. Splinter, secretaris.

De Voorzitter:

(Mr. M.M. Mendel)

De Secretaris:

(Mr. C.A.M. Splinter)